

שקל בחודש - זה שכרה של ניצה קונשמוק, היועצת המשפטית של העידה **35,350**

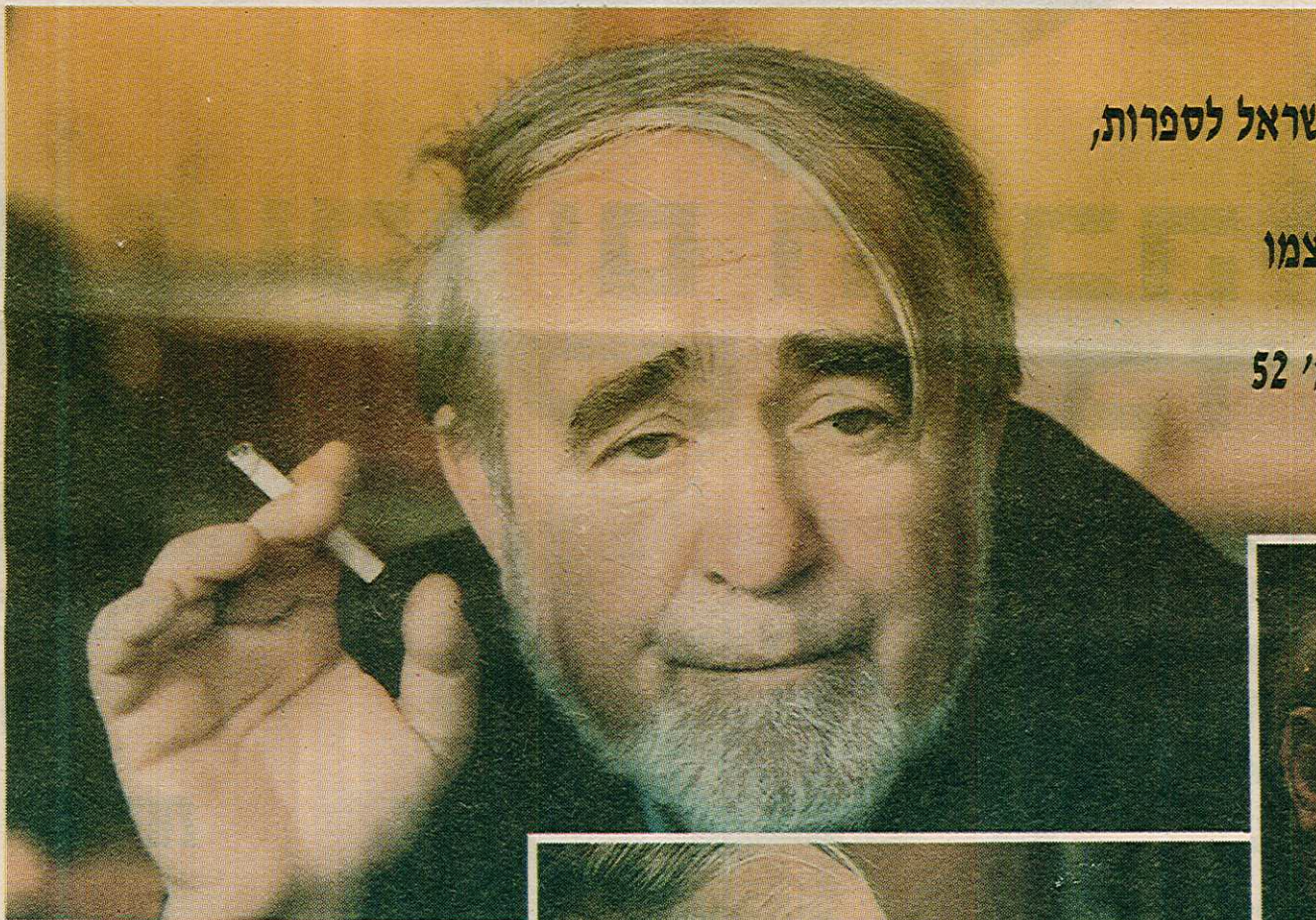
• 349 עובדים משתכרים יותר מ'14 אלף שקל • 22 משתכרים יותר מראש העיר, רוני מילוא • רויטל בדכה, עמ' 11

תכנית

מתנות

החברה הממשלתית
למדליות ולמטבעות
ת"א מנדלי 3, 03-5227428

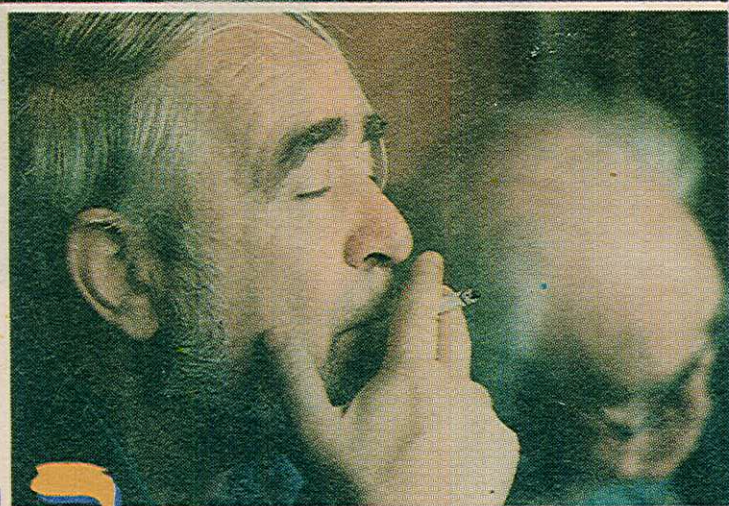
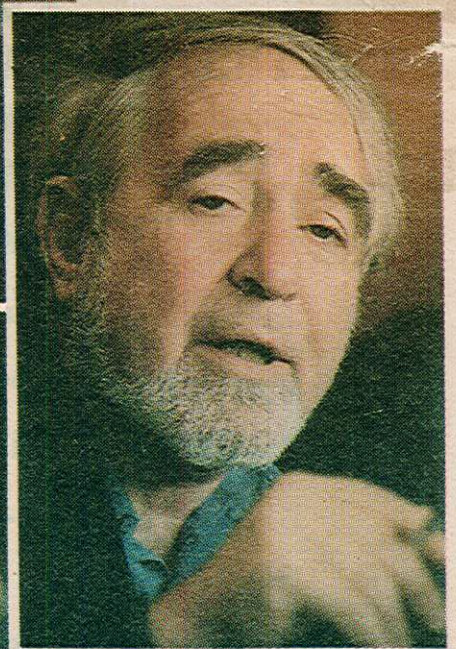
המחיר 2.00 ש"ח ■ 27.2.97 כ' באדר א' תשנ"ז ■ חניס לקוראי ידיעות אחרונות בתל-אביב ביום שישי



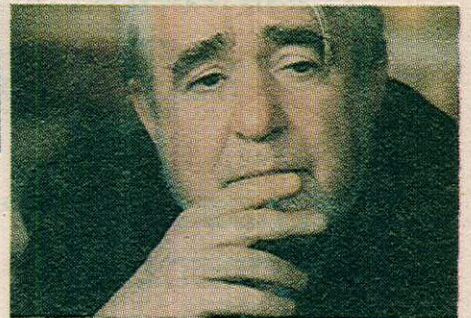
המשורר נתן זך, חתן פרס ישראל לספרות,

נלחם בעורכי דין ומחפש לעצמו

חלקת קבר • רוני הדר / עמ' 52



צילומים: אריאל בשור



אריה בחררף



נשים מעדיפות מטוסים פרטיים

למה, אחי זאיך נשחק מעמדו המיחולוגי של פייס הקרב הישראלי • שחר בן-הלוי / עמ' 46



תל אביב

שמים האחר



שחר בן-הלוי

חיל האוויר הישראלי נמצא בחודש האחרון בטריטוריה לא מוכרת, עניינים שהיו נסגרים בחורי תדריכים יוצאים לעיני הציבור הרחב, ושאלות שהיו חסויות הופכות לנחלת הכלל. מזה שנים נהנה החיל מתדמית נקייה ואסתטית שגם פרשיות כמו רולטת הרשת או פרשת רמי דותן לא הצליחו לקעקע. היציאה המאסיבית של ראשי החיל לאור הזרקורים מאפשרת לדמויות שבמשך שנים כוסו בקסדות עטויות פלסטיק שחור לחשוף את הפן האנושי שלהן. הטייסים הפכו לדמויות בשר ודם. למרות שפע הכתבות והתחקירים, נותרה ללא טיפול אחת השאלות היותר מעניינות בנושא והיא: מה קרה למיתוס הטייס הישראלי בשנים האחרונות?

הטייס, שאחרי מלחמת ששת הימים הפך לסמל העוז והגיבור של הציונות המתחדשת והיה לשידוך המוצלח ביותר שאמא פולניה יכולה להעלות בדעתה, תוך שהוא מקדים בהרבה את הרופא או עורך הדין של ימי הגלות, הפך לפחות הירואי בשנים האחרונות והילת הגבורה שלו התפוגגה מעט. הטייס עדיין זוכה לכבוד רב, אך כבר אינו שייך לצמרת טבלת השאיפות של הצעיר הישראלי המצוי.

הסוציולוג ד"ר עוז אלמוג, המתמחה במיתור לוגיה של צה"ל, מוציא השבוע לאור את ספרו החדש "הצברדיוקן" (הוצאת עס"עובד/אופ"קים) שבו הוא מוצא הסברים לתופעה המתרחשת באזור הדמומים החברתי, הרחוק בדרך כלל מעיני התקשורת.

"אין ספק שיש בשנים האחרונות שחיקה במיתוס הטייס הישראלי, הטייסים שפעם נחשבו ביחד עם הצינחנים לממשיכי הדרך של הפלמ"חניקים והאדירו את דמותו של הצבר החדש אינם נתפסים עוד ככאלה. ישנם מספר גורמים

לשחיקה ביוקרת הסטטוס, אולם חשוב להדגיש שזו רק ירידה מ-100 ל-90, ולא מ-100 ל-60. לדעתי זו ירידה רק לטווח הקצר, בעתיד הטייס יחזור לראש הרשימה", אומר עוז. בוא נבדוק קודם איך נוצר המיתוס.

"עוד מימי המיתולוגיה היוונית נחשבו השמים למשכנם של האלים, למקום שבו אין דריסת רגל לבני אדם פשוטים. אבל זה רק הבסיס של העניין. הטייס המודרני עלה לגדולה במלחמת העולם הראשונה, שבה לראשונה הופעלו בשדה הקרב מטוסים, והטייסים היו לאלוהים שהציבור נשא אליו את עיניו. דמויות כמו צ'רלס לינדברג שריתק אליו את תשומת לב ההמונים בעקבות מסעו לחציית האוקיינוס האטלנטי, או אנטואן

החברה הישראלית עדיין חולקת כבוד רב לטייס הקרב,

אבל שורה של גורמים חברתיים, כלכליים ופוליטיים שחקו את מעמדו המיתולוגי.

הסוציולוג ד"ר עוז אלמוג, המתמחה במיתולוגיה של צה"ל, מוציא השבוע

לאור ספר חדש שבו הוא מוצא הסברים לתופעה וקובע, כי הטייס

יחזור לגדולתו רק כשהישרונאוט הישראלי הראשון יחצה את האטמוספירה

הטייס? הטייס של המיג, כמוכן. הבדיחות על הטייס הערבי, שלא צריך ללמד אותו לנחות, שירתו את העניין והעצימו את תי אוריית היתרון האיכותי של הטייס הציוני לעומת האויב המגוחך. במלחמת יום כיפור גרשמה פגיעה לחיל שנתפס לא מוכן לטילי הנ"מ של המצרים והסורים, אולם זו היתה פגיעה לא משמעותית והכבוד שוקם במלחמת לבנון שנחשבה הצלחה אווירית.

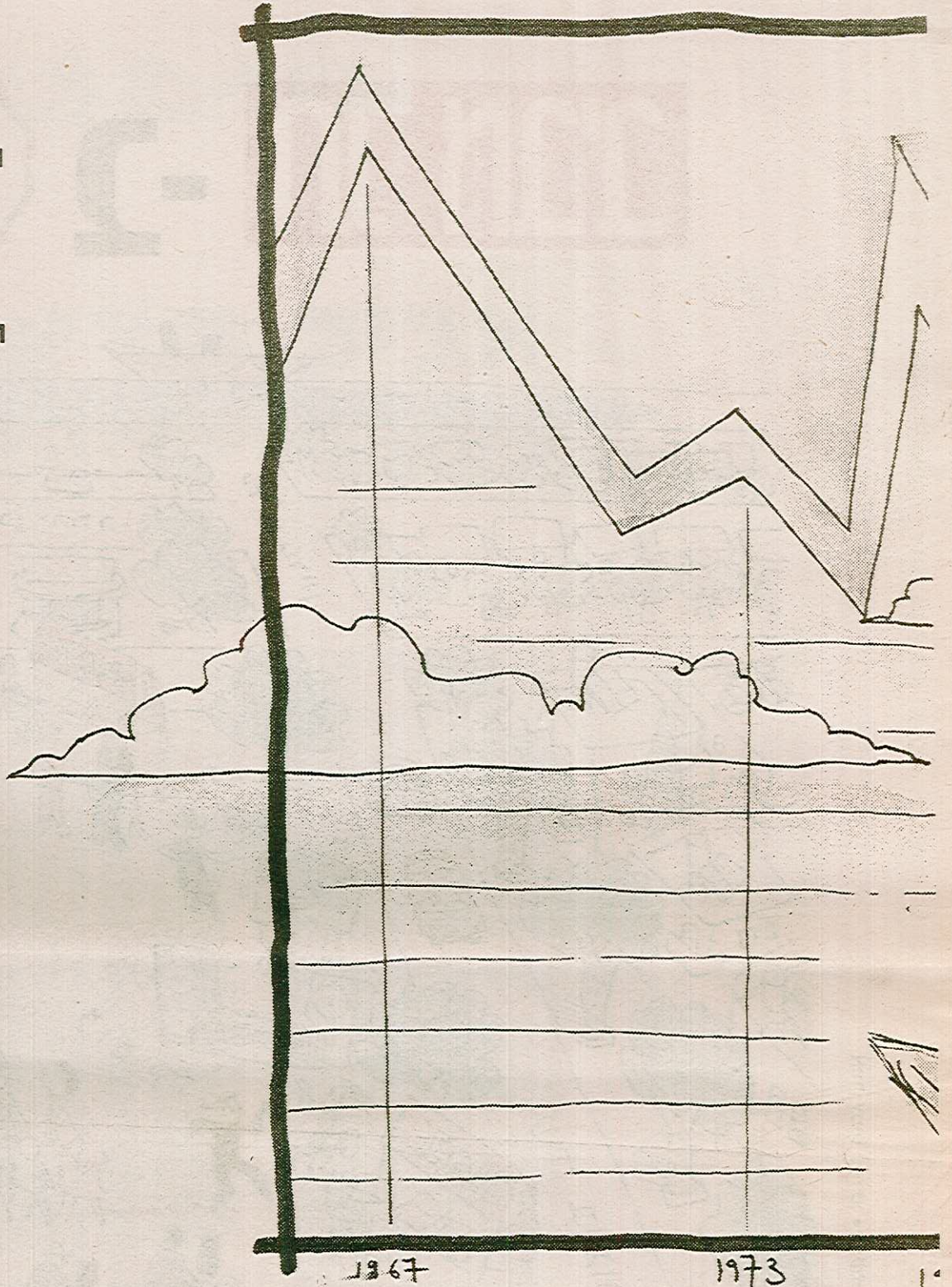
אז מה בכל זאת הוריד את קרנם של הטייסים בעיני הציבור הישראלי?
 "יוקרתו של הסטטוס נמדדת בארבעה פרמטרים. א. נדירות הכשרון. ב. תקופות הכשרה ארוכות. ג. מבחן רציף של עמידה במבחן לאורך זמן. ד. הביקוש לתפקיד. אם תברוק, תראה שבכל אחד מהמרכיבים האלו חלה פגיעה בשנים האחרונות."

בוא נברוק אחד-אחד.
 "טוב, נדירות הכשרון פחתה כמוכן. לבני הדור שלי היה כמעט בלתי אפשרי לעבור את מבחני הקואורדינציה של גיבוש טיס. עבור הנוער של היום שמשחק בטורים וניני טנדרו מדובר בקלי קלות, שלא לדבר על משחקי המחשב שמדמים סימולציה של טי סה. חוץ מזה, היום הרבה יותר קל להטיס מטוס מבעבר, אין יותר את הפרלים והידריות של פעם, המחשב הפך לכלי מרכזי בטיסה. ועם המחשב אין לנוער בעיה."

תקופות הכשרה.

"אחד הכללים הידועים הוא שהחברה מתגמלת עבור תקר פות הכשרה ארוכות. קורס הטיס שנמשך שנתיים, נחשב פעם למפרך וקשה מאין כמוהו. בשוק קיימים היום מקצועות שדור-

זכר צעיר לפני גיוס יודע
כבר שהגמיה שלו בשוק
הנישואים תהיה גבוהה לא
פחות מטייס, במידה הוא
יהיה שדרן בגלי צה"ל,
ואולי אפילו יחר. גם
הכניסה של ושים לעולמם
האקסקלוסיבי של
המקצועות הגבריים
הופכת את המקצועות
המאצ'ואיסטיים ל: יחור
יוקרת יד'



• איור: אמנון דוד ער

לא לכולם יש יהלום

הסופרת מיכל שלו פרסמה לפני כשנה ספר העוסק בתכניה של טייסת קרב. "המציאאות", היא אומרת, "מלמדת שלא כל הטייסים יפים או מחזיקים מעצמם"

הסופרת מיכל שלו פרסמה לפני כשנה את ספר הביכורים שלה "מלאכי העליון", שעוסק במתרחש מאחורי הקלעים של טייסת קרב. שלו, הנשואה לטייס, מדגישה כי עלילת הספר מערבת מציאות ודמיון, אולם כמי שקרובה לעולם הטייסים, היא יכולה לשמש כעדה מומחית לעניינם.

"אני אישית חושבת שאומרים על הטייס שהוא מיתוס, זה רק בגלל הנטייה שלנו להכיר ליל הכללות. הכי קל להגיד שכל הטייסים שחצנים או בלונדינים. המציאות מלמדת שלא כולם מחזיקים מעצמם ולא כולם יפים ובטח שאין להם יהלום. המיתוס נוצר כשלוקחים צעירים בני 18 ומעבירים אותם סדרה של טי נונים ומברקים שרק מעטים עומדים בהם, כך נוצרת מחשבה כי מדובר באליטה שכל אחד מחבריה נבחר בקפידה. מפקידים להם בידיים נכס של 45 מיליון דולר, שזו אחריות שרובנו לא נוכה לה. לכן מקובלת עלי הסיסמה 'הטור בים לטיס', שנולדה מהצורך והרצון שלנו שכשעת חירום הטובים ביותר יגנו עלינו."

"גם סוג העבודה, הכרוך בסיכון גבוה ובעובדה שכל הזמן מתחקרים אותך ובודקים אותך, הופך אותם לשאפתנים, תחרותיים וקרי רוח. רוב הטייסים שאני מכירה מגיעים מכל חתכי החברה ומכל חלקי הארץ, כך שהשמועה על כך שמוצא או רקע מסוים מקבלים קדימות, אינה נכונה. מה שכן, יש בחיל האוויר הרבה משפחות של טייסים, בנים של, כמה אחים או קרובי משפחה. זה נובע לדעתי מכך שלאנשים מסוימים ישנן התכונות הנדרשות מטייס. בסך הכל, למרות שהילת העבר כבר לא נוצצת כמו פעם, הטייסים עדיין זוכים לכבוד הראוי להם בזכות מה שהם עושים, עשו ויעשו למען בטחון המדינה."



שלו. מסכימה ש"הטובים לטיס"

מטרה

סנט-אכיוופרי, שכתב את 'הנסיך הקטן', נתנו לטייס את ההילה הרומנטית של הרפתקן חסר גבולות. מלחמת העולם השנייה כבר הוכרעה על ידי הטייסים והם הפכו לחוד הנתיב המיליטנטי טי של המהפכה הטכנולוגית."

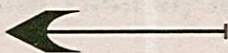
במלחמת השהרור שלנו עדיין לא היה לחיל האוויר תפקיד מבריע. איפה הם הפכו לדמויות הנערצות של הירחוב הישראלי?

"נקודת המפתח במיתולוגיה הצה"לית היא מלחמת קרש, הופעתם של מטוסי הסילון הראשונים והצנחה במיתלה הפכו את הטייסים והצנחנים לדמויות נערצות. הטייס קיבל גם את הקרדיט על כיבוש השמים, אקט שהוא המשכו הישיר של כיבוש הארמה. במידה רבה זו היתה פסגת השאיפות של היהודי החורש, הרי זוהי דמות הפוכה לחלוטין לדמותו של היהודי הלפלי שיושב בשטעטל ולומד תורה. הטייס ייצג את התגשמות החלום הציוני ליצור זן חדש של יהודי, המוצר האולטימטי טיבי של חזון יהדות השרירים של נורדאו. לטייס היו תכונות שנחשבו למושלמות. הוא אינו רק מי שטוב בלחימה, אלא גם

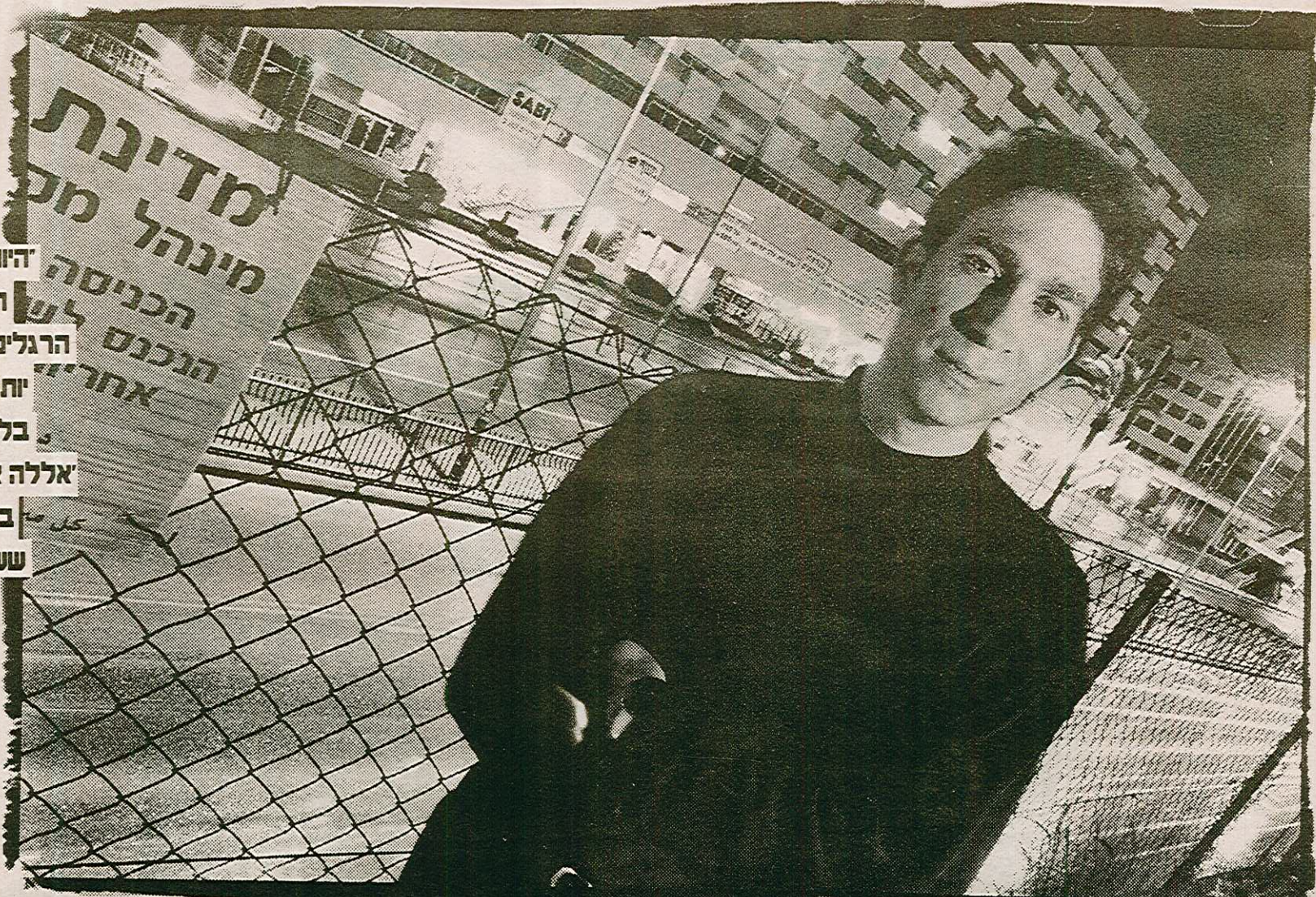
בעל אינטליגנציה, ששולט במערכות מתוחכמות. הוא ניחן במוח ובערמומיות יהודית, שהמשיכה את רוח האלתור הפלמ"חניקית. זה התאים מאוד לאמא היהודיה, שלא רצתה שתם יונקר ששוכב בחפירות ומחכה להסתערות. הטייסים היו קרי רוח, נטולי פחד ואינדרוידואליסטים שמביאים את היחידנות לרמה שאין כמותה."

זה מוביל לשיא התהילה של חיל האוויר במלחמת ששת הימים?

"ששת הימים הביאה את המיתוס לפסגות חדשות. תוך שעות ספורות השמיד חיל האוויר את צי המטוסים של האויב בעודם על הקרקע. מוטי הוד, שהיה אז מפקד החיל ועזר ויצמן שהיה ראש אג"מ הפכו לאילימים, כי הניצחון נוקף לזכותם. חשוב להדגיש כי החשיבה המיתולוגית היא בינארית, כדי שמישהו יהיה 1 מישהו אחר צריך להיות 0. מי היה האפס של



המשך בעמ' 50



אלמוג. "זה התאים מאוד לאמא היהודיה, שלא רצתה סתם יונקר ששוכב בחפירות ומחכה להסתערות" • צילום: מאבלו

היום אנחנו יודעים כי
היתרון שלנו בחיל
הרגלים למשל אינו קיים
יותר. ראה מה קורה
בלבנון. חייל שצועק
'אללה אכבר' יותר נחוש
בהסתערות מחיל
ששומע 'לוצח אחי'

המשך מעמ' 47

שוב אנחנו אשמים?

"ישנו תהליך בטוצ'ולוגיה שנקרא הסרת הקסם מהעולם. המהפכה התקשורתית, הארורה - אם יורשה לי להוסיף - חודרת לכל פינה בפלנטה. אם ניקח את מקצוע הטיס כדוגמה. מיתוס נבנה מפערי מידע, כשאתה לא יודע הכל עליו. או נניח שעיתונאי נכנס לטיסת ומספר לך על מאבקי הכוח והתככים, על הזיונים והמריכות. כל אלו מפוררים את המיתוס ההירואי והרומנטי והופכים אותו לאנושי וחי. התהליך הזה עובר היום על כל מיתוס מתהווה ומקצר את תקופת התהילה שלו. אבל אם נחזור לנושא הטייסים, ישנם עוד אלמנטים שפוגעים בטוטוס."

רונאוטיקה לעתים קרובות. פעם היית אומר: מי שצומד בזה יש לו סגולה, הוא איכותי, כי האופי שלו מאפשר לו לעמוד בכל המטלות האלו. היום המושגים האלו התרחבו מאוד, אנחנו כבר מבינים שלעבור מסע רגלי של 60 קילומטר דורש רק כשרון מסוים, אבל לכתוב ספר זהו סוג של מסע לא פחות קשה. כל המקצועות העלו את הרף שלהם לכיוון הטיס, זה הפך את הטייסים לבעלי כשרון בפן אחר. אבל לחברה ישנם היום עוד מבחנים להתעלות נפשית."

אז נותרנו עם עניין הביקוש, לפחות סטטיסטית קורם הטיס הוא עדיין מאוד מבוקש?

"זה נכון וזה גם הפרמטר שהפגיעה בו הכי פחות בולטת. ולמרות זאת, מתי הביקוש גבוה? כשיש תגמול יחיר די. מקצוע הטיס סיפק בעבר ריגוש, עניין וסטטוס. גם בכל אחד מאלה יש נה פגיעה מסוימת. פעם מספיק שהיית טס וכבר חווית ריגוש גדול. היום עניין הטיסה הרבה פחות נדיר כאשר כל אורח פשוט זוכה לחוויה הזאת. תוסף לזה שאורחים עושים רשיון פרטי, או טסים באולטרה-לייט, דאונים ובנג'י - כל אלה מורידים מהנדידות של הריגוש. עוד תגמול שהתעמעם הוא התמיר רה האיריאולוגיה, בעבר הם היו הפי טריוטים הגדולים ביותר, לא רק שהם הרפו את הערבים, אלא גם את כל העולם הקומונסטי שמאחוריהם. בעקבות תהליך השלום כל המעמד של הצבא השתנה, וכשאין מאבק הישרדות, יורד הסטטוס הצבאי."

הם צריכים ספייס

"הטייס", אומרת השדכנית הלנה עמרם "נחשב עדיין פופולרי יותר ממנהנדס או איש היי טק, אבל פחות מאיש עסקים מיליונר עם מטוס פרטי"

השדכנית הלנה עמרם נחשבת לכת-סמכא בענייני פופולריות של סטטוסים. "למשרד שלי מגיעים הרבה מאוד טייסים. הם מגיעים אלי בעיקר בגלל שמרוב עצים הם לא רואים את היער. הסביבה הקרוב בה אליהם מנסה לשרוד להם כל דבר, אולם מדובר באנשים מאוד ביקורתיים, עקשנים ואינטליגנטים. הם מחפשים התאמה מושלמת של בת הזוג בתחום המנטלי, ההשכלתי והכלכלי. יש להם אגו חזק והמון ביטחון עצמי. זה הופך אותם ללקוחות קשים. היה לי טייס שפסל 30 בחורות, אבל התחתן עם זאת שהוא בחר בה."

איזה בחורות מתאימות להם?

"הטייסים צריכים מרחב וספייס ושונאים מרות ושליטה. אני חושבת שזה בגלל שבקורס טרטרור אותם מספיק לכל החיים. הם צריכים אשה שמצד אחד תדע להסתכל עליהם בגובה העיניים, אבל מצד שני קצת תעריץ אותם, תפרגן ותפנק."

ואיפה הם ממוקמים מבחינת הדרושות של הבחורות?

"אם לפני 30 שנה, כשהתחלתי את העסק, הייתי מציעה טייס למישהי זה היה כמו היום להציע לבחורה אביר מולטי-מיליונר. הבחורות יודעות כבר שלא כל הטייסים הם מטרשעים בעלי בלורית בלונדינית. יש גם הרבה נמוכים עם קרחת נשים גם מפורות מהסיכון המקצועי. רק לפני שבוע בחורה אחת אמרה לי שהיא לא רוצה טייס כי היא מפחדת לחזור אלי לסיכוב שני. אם לדרג את זה בטבלה, הטייס נחשב עדיין פופולרי יותר ממנהנדס או איש היי טק, אבל פחות מאיש עסקים מיליונר עם מטוס פרטי."

למשל?

"עניינים חברתיים. לדוגמה, הירידה ברמת המאצ'ואיזם בעולם. הגברים מבינים היום סוף סוף ששנים לא נמשכות יותר למאצ'ואים נוסח ג'ון וויין, אלא רוצות גבר עדין, מתח שב, רגיש וסובלני. הסטטוס המאצ'ואיסטי הפך למתגמל פחות. גבר צעיר לפני גיוס יודע כבר כי המניה שלו בשוק הנישואים תהיה גבוהה לא פחות מטייס, במידה והוא יהיה שדרן בגלי צה"ל, ואולי אפילו יותר. גם הכניסה של נשים לעולמם האקסקלוסיבי של המקצועות הגבריים הופכת את המקצועות המאצ'ואיסטיים לפחות יוקרתיים. מדוע עוזר ויצ' מן התנגד לכניסת בנות לקורס טיס? בגלל שזוהי פגיעה במיתולוגיה שלו."

הדור הנוכחי גם בוחר את הדברים דרך הארנק, גם לזה ישנה משמעות?

"בהחלט, אבל אני מגדיר את זה אחרת. העלייה במשקלה של הרציונליות והתועלת האישית בעולמנו, כל אחד בדרך מה יוצא לו מההחלטות שהוא מקבל. כשהמרכיב האידיאולוגי גי יורד אתה נשאר עם הסיכון בלבד והיחס תשומה מול תפוקה יורד. היום טייס יוצא מהצבא בגיל 28 והחברים שלו כבר מהנדסים שמצויים בתוך ארגון כלכלי על המסלול למעלה. פעם הארגונים הללו היו חוטפים טייסים, הם אמרו זה השמנה והסתלת של החברה, היום בעל החברה אומר, למה לי לקחת בחור בן 28 וללמד אותו את הכל מהתחלה, כשיש לי מישהו שכבר מתמחה במקצוע חמש שנים. זה עניין שמד עורר דאגה, כי אני חושש שהטובים שבין הטובים לא יישארו בטיס."

למרות כל אלה, אמרת קודם שלדעתך מדובר רק בירידה זמנית ושאתה מאמין שהטייס יחזור לראש הפרמידה. הפגיעה בצבא מורידה את הערך של המקצועות הצבאיים. היום אנחנו יודעים כי היתרון שלנו בחיל הרגלים למשל אינו קיים יותר. ראה מה קורה בלבנון. חייל שצועק 'אללה אכבר' יותר נחוש בהסתערות מחיל ששומע 'לוצח אחי'."



עמרם. אחד פסל 30 בחורות

לערוכה לבטחוננו.

"העניין השני הוא נושא כיבוש החלל. החלל יהיה במוקד העניינים במאה הבאה. האסטרונאוט שפעם היה מלת גנאי בצבא, יהיה הגיבור הבא של האנושות. לא רחוק היום שהי שראנאוט הראשון, שיהיה טייס כמובן, יטוס לחלל ויתפוס מחדש את הסטטוס החברתי הגבוה ביותר. לכן בטווח הרחוק, העתיד של המקצוע נראה ורוד."